

## Velkommen til naturen ved Sunds

Sunds-området byder på en lang række oplevelser for beboere og besøgende. Området er gjort tilgængeligt ad stier og veje, og der er lavet en række aftaler med private lodsejere i området, så landskabet vil åbne sig for besøgende fra sider, man ellers ikke har adgang til. I området findes ca. 10 km stier/markveje foruden de offentlige veje. Desuden stiller Herning Kommune sine arealer og faciliteter til rådighed for de besøgende.

## Områdets dannelse

Området er beliggende på Karup Hedeflade, der blev dannet under sidste istid for 15-18.000 år siden. Jorden på Karup Hedeflade består hovedsageligt af sand og grus. Dette skyldes isafsmeltingen fra isens hovedopholdslinie ved den jyske højderyg. Afstrømmende smeltvand fra isen førte de lette jordpartikler som ler længst væk med vandet. Sand og grus blev aflejret tættere på isens hovedopholdslinie, altså på Karup Hedeflade. Sandlaget er adskillige meter tykt.



Om dannelsen af Sunds Sø er der flere teorier, eksempelvis en afblæsningsflade eller et dødishul. Mest sandsynligt er der tale om et dødishul.

Et dødishul dannes ved at kæmpe isklodser er brækket af under isens afsmeltning, og derefter er isklodsen blevet dækket af jordmaterialer. Her i Sunds kommer jordmaterialerne fra afsmeltingen ved isens hovedopholdslinie ved Viborg. Langsomt er isen smeltet og efterlader sig dybe huller. Hullet er her i Sunds blevet til en sø.

Igennem årtusinder har der i søvandet aflejret sig dyre- og planterester og sand (gytje). Der er således steder i søen, hvor der er op til 20 meter gytje.

## Fra istid til nutid

Istiden afløstes af tundra, og de første store træer der indfandt sig var birk og dernæst fyr for ca 9 – 11.000 år siden. Skoven erobrede herefter landskabet med hassel, lind og elm på de tørre steder og eg og el i fugtige områder. Store plantædere som elg og urokse har holdt partier af skoven åben. Bøgen har først indfundet sig i Danmark for ca. 2500 år siden.

Menneskets påvirkning af landskabet er sket i flere omgange. Jagt har altid spillet en stor rolle. Inden skoven kom, jagede man rensdyr og senere i de første lysåbne skove elg og urokse. Da skoven blev tættere, blev føden til de store græssere sparsom. De første flintøkser dukker op, og mennesket har forsøgt at holde partier af skoven åben, så der fortsat var græs og urter til de store plantædere.

For ca. 6000 år siden kom det første husdyrhold. Husdyrenes afgræsning, og indsamling af grene med løv til vinterfoder, resulterede i, at skoven langsomt blev fortrængt. Afgørende har naturligvis været at antallet af husdyr var fortsat stigende. Agerbrug med korn tog for alvor fart for ca. 2500 år siden. På de næringsfattige jorder her på egnen sprang de opgivne landbrugsarealer kun langsomt i skov, og med kombinationen af agerbrug og husdyrhold udpintes jorden. Lyngen indvandrede på den udpinte jord, og der har kun været få dyrkede arealer i det store flade landskab indtil begyndelsen af 1800-tallet, hvor opdyrkingen af heden så småt begyndte.

## Historien om Sunds Sø

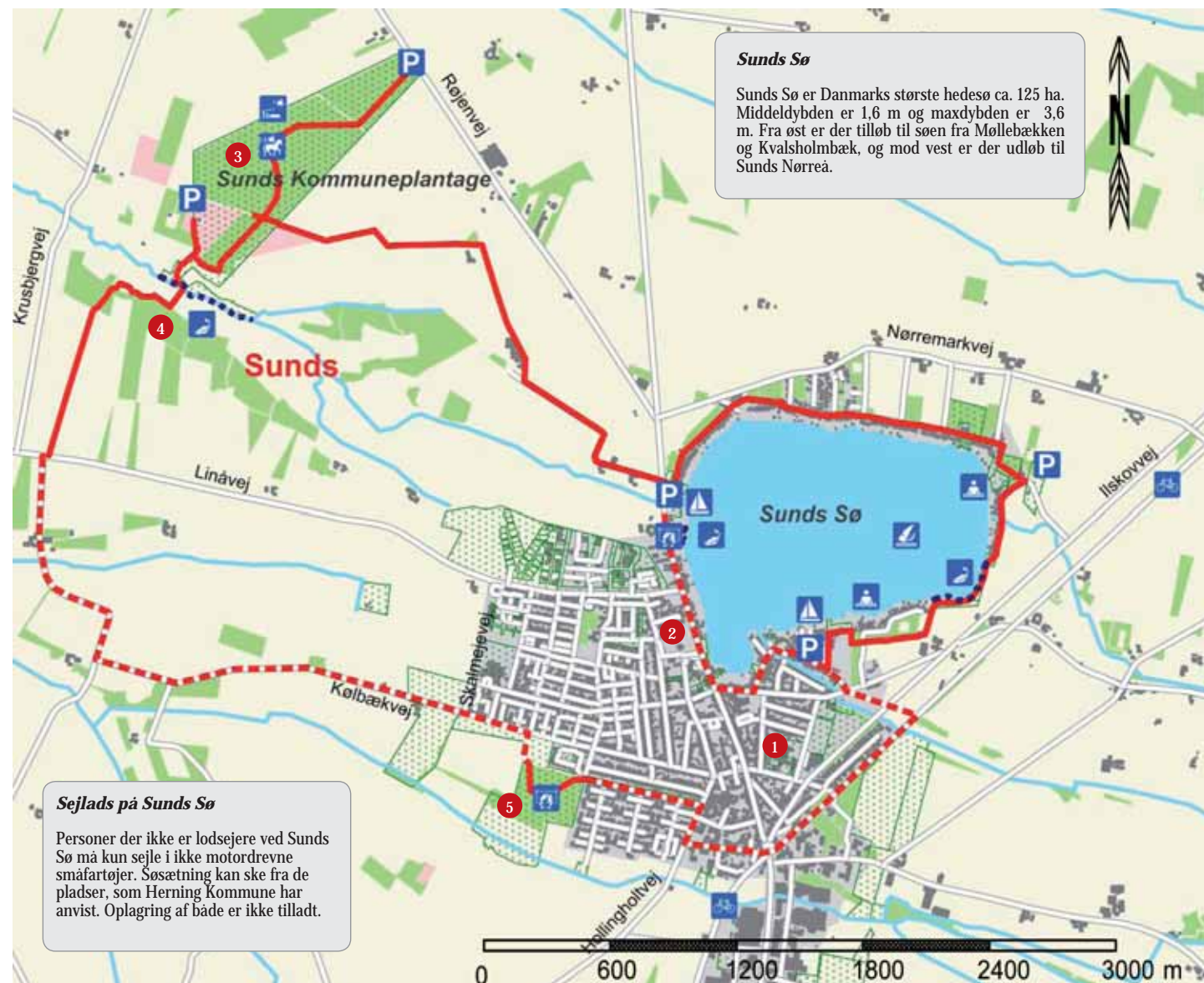
Et sagn fortæller om en kæmpe jätte eller trolld, der har efterladt aftryk af sine fingre og knyttede hånd, da han i raseri tog en håndfuld jord og kastede den bort. Hullet blev til Sunds Sø, og det bortkastede materiale blev til Linnebjerg syd for Ilskov. Søen har også givet området navn, i 1340 kaldes det Sunzæ.

Fiskeriets betydning og fiskerettighederne vidner en præsteindberetning fra 1766 om: »Hvorfor ald Fordelen som kunde have af Søen, overlades af Herningsholms Ejere til nogle faae Personer. Disse ved Vaad, Nidgarn og Lyster forsiuner smukt deres egne husholdninger med skione Giedder, Aborrrer og Skaller.«

## Søbadet

Herning Kommunes Søbad ved Sunds Sø åbnedes i 1937, søndagen efter St. Hans. Baggrunden var, at den daværende Herning Sogne kommune i april måned erhvervede et areal ved Søpavillonén (nu Søgården).

Der blev bygget 2 badehuse til omklædning til mænd og kvinder, 66 pladser i hver. Desuden byggedes en vandrukschebåne og et soppebassin.



### Sunds Sø

Sunds Sø er Danmarks største hedesø ca. 125 ha. Middeldybden er 1,6 m og maxdybden er 3,6 m. Fra øst er der tillob til søen fra Møllebækken og Kvalsholmbæk, og mod vest er der udlob til Sunds Nørreå.

### Sejls på Sunds Sø

Personer der ikke er lodsejere ved Sunds Sø må kun sejle i ikke motordrevne småfartøjer. Søsætning kan ske fra de pladser, som Herning Kommune har anvist. Oplagring af både er ikke tilladt.

### Signaturforklaring

|  |                             |  |            |  |                            |
|--|-----------------------------|--|------------|--|----------------------------|
|  | Amærket sti                 |  | Parkering  |  | Shelter-/overnatningsplads |
|  | Stiforslag af offentlig vej |  | Hestefold  |  | Søsætning, små bade        |
|  | Offentlig ejede arealer     |  | Badning    |  | Grillplads                 |
|  | Cykelsti                    |  | Fiskeplads |  | Surfing tilladt            |

### Fiskeri i Sunds Sø og Sunds Nørreå

Du er velkommen til at fiske i Sunds Sø og Sunds Nørreå på de strækning som Herning Kommune ejer. Strækningerne er afmærket med røde pile i terrenet og er indtegnede på kortbørde. Der må ikke fiskes i april måned. På Herning Kommunes strækning er der fri fiskeri for personer til og med 14 år. Det vil sige, at er du over 14 år skal du købe fiskekort og have det obligatoriske fiskekort.

**Fiskekort:** Ifølge loven skal alle personer mellem 18 og 65 år have et fiskekort. Fiskekortet og fiskekortet kan købes hos Sunds Sø Camping, grillbaren og Handelsbanken. Fiskekortet kan også købes på postkontorer, turistbureauer eller på [www.fiskekort.dk](http://www.fiskekort.dk).



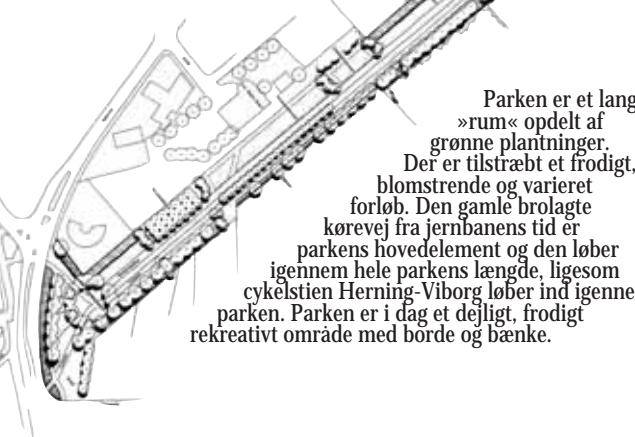
I 1920'erne byggedes de første sommerhuse. I 1935 var der bygget 60 sommerhuse, i 1971 250 sommerhuse og i dag er der ca. 300.

Tomrer F.W. Sørensens sommerhus ved søen, fru en ses i vinduet. August 1925

Fritiden bruges også i dag af mange ved og på søen. Der kan nævnes badning, skøjteløb, her er ro- og sejlkлуб, der dyrkes fiskeri, motioneres rundt om søen, øvrig bådsejls og der er også plads til naturoplevelser.

### 1 Baneparken

Baneparken i Sunds er en smuk bypark, tegnet og anlagt i 1994-95 på det gamle jernbaneterræn.



Parken er et langt »rum« opdelte af grønne plantninger. Der er tilstræbt et frodigt, blomstrende og varieret forløb. Den gamle brolagte kørevej fra jernbanens tid er parkens hovedelement og den løber igennem hele parkens længde, ligesom cykelstien Herning-Viborg løber ind igennem parken. Parken er i dag et dejligt, frodigt rekreativt område med borde og bænke.

### Fuglelivet ved Sunds Sø

På og omkring Sunds Sø er der et rigt fugleliv. Der findes ynglende fugle langs søkanten samt i de grønne områder og haver, der grænser op til søen. Forår og efterår anvendes området af mange forskellige rastende fugle. I en kort årrække er der registreret 80 forskellige fuglearter på og ved søen.



Ved søen yngler der bl.a. et stort antal grænder, blishøns samt få par af toppet lappedykker, sangfugle, hvid vipstjert, grå fluesnapper, blåmejse, musvit, solsort, stær, gærdesmutte, bogfinke og tømsanger. Et stort antal svømmefugle, især måger, bruger midten af søen til overnatningsplads i rimelig sikkerhed for landlevende rovdyr.



### Blåmejse

En lille yngle- og standfugl på 9 - 12 g. Bor i hule træer og gerne opsatte redekasser i lav højde. Indflyvningshul 28 mm. Let kendelig på klart blå vingehale og isse, gul underside, hvide kinder og sort linie gennem øjet. En mejsefamilie spiser mange kg insekter på et år.

### Gærdesmutte

Yngle-stand- og trækfugl på 8 - 13 g. Bygger lukket rede i tætte buske eller krat. Hannen kan have flere hunner. Gærdesmutter kendes på den ringe størrelse, brunlige og grå farver, direkte flugt og vanen med at hoppe den korte hale, tillige med høj stemmeudfoldelse. Lever mest af insekter.

### Musvåge

Yngle-stand- og trækfugl. Stor fugl der kan ses kredsede rundt på stive vinger. Ses også muse (jage) højt over et bestemt sted. En brunlig fugl med meget varieret farvetegning på undersiden. I vinterperioden forøges »vågebestanden« af gæster nordfra, nemlig den lysere fjeldvåge. Føden er smågnaver og ådler. Musvågen bygger rede højt til vejrs i høje træer.

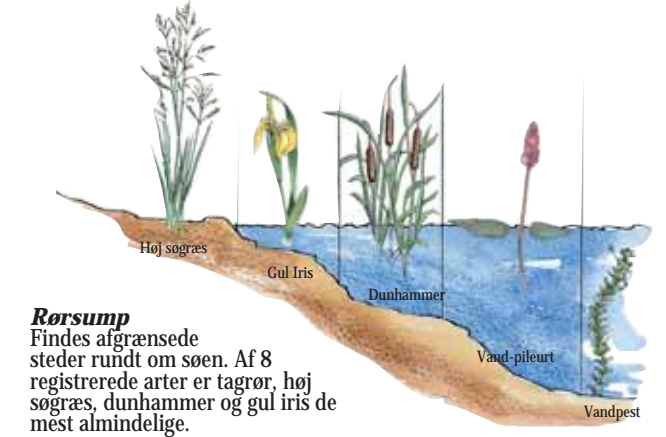
### Isfugl

Fåtalig men yngler her i området. Redeskalen befinder sig for enden af en gang gravet ind i en skrænt eller åbrink. Altid tæt ved vand. Forældrefuglene ruger på skift i ca. 19 dage. Mens de ligger og ruger, gylper de ufødte fuglene sig i vandet, og der hober sig op omkring æggene. Føden er fisk og vandinsekter. En meget hurtig flyver. Er delvis trækfugl.

**Vandstær** Yngler ved strømmende vandløb, hvor den kan dykke ned og opholde sig der i flere sekunder for at jage vandinsekter. Reden bygges primært af mos. Kun ét sikkert ynglefund i Vestjylland: Harrild Dambrug i 1984. Er i øvrigt Norges nationalfugl og kaldes der fossekall.

## Søens biologi

Søens plantevækster kan inddeles i tre zoner. Rørsump, bladflydende planter og undervandsvegetation.



### Rørsump

Findes afgrænsede steder rundt om søen. Af 8 registrerede arter er tagrør, høj søgræs, dunhammer og gul iris de mest almindelige.

### Flydebladsplanter

Findes i kanten af rørsumpen. 3 arter som vand-pileurt, svømmende vandaks og hvid åkande, sidstnævnte formentlig udplantet i søens sydvestlige del.

### Undervandsvegetation

Søens oprindelige vegetation er forholdsvis veludviklet med stedvise store bevoksninger af strandbo og nåle-sumpstrå. Dertil kommer en lille men bemærkelsesværdig bevoksning af den sjældne og fredede gulgrøn brasenføde.

I 1993 blev der registreret 27 arter/slægter af undervandsplanter. Heraf blev butbladet vandaks samt høst-vandstjerne registreret som meget hyppig og vandpest registreret som hyppig.

Sunds Sø er forholdsvis klarvandet, dog svingende med årstidsskift. Vandets klarhed er meget afhængig af balance mellem dyr og planter.

### Livet i søen kan beskrives som en ond eller en god cirkel

Den gode cirkel - klar sø. Mange rov fisk og store aborrrer medfører få skaller og små aborrrer, medfører flere planktondyr, der holder planktonalgerne i ave, og dermed en klarvandet sø. Den onde cirkel - uklår sø. Få rov fisk giver mange skaller og små aborrrer, der lever af planktondyr, der igen lever af planktonalger. Sidstnævnte gør vandet uklår ved uhammet vækst på grund af for få planktondyr.



## Vandkraft

I forbindelse med Sunds Sø's vandløb har der tidligere været flere vandmøller. Et billede fra år 1900 viser f.eks. en vandmølle ved Møllebækken, tæt ved tillobet til Sunds Sø. Møllen er for længst nedrevet.



### 2 Sunds Kirke

Den nuværende kirke blev indviet 12. december 1897. Kirken blev opført på samme sted, hvor den forhenværende kirke var bygget. Den sikre datering af denne fortaber sig i det uviste, og måske har der endda tidligere været opført en trækirke, uden det dog er muligt at fastslå det, men så længe Danmark endnu var missionsområde, har man sikkert nøjedes med at bygge kirkerne af træ. Dette må især gælde for Sunds området, idet der her er mangel på store sten til kirkebyggeri.



Da den gamle stenkirke blev opført, var stenene slæbt dertil langvejs fra, trukket af mennesker og dyr gennem vanskeligt terræn uden særlige veje. De blev løftet på plads med løftestænger og bundet solidt sammen med kalk, der var hentet i gruberne i Daugbjerg. Den første sikre datering af middelalderens stenkirke i Sunds er fra første halvdel af 1300-tallet i Ribe Bispestol og Domkapitel, der på latin førte en regnskabsbog »Ribe Oldemor«, over de forskellige kirker og stiftets tilgodehavender. Her findes Sunds Kirkes navn på kirkelisten, der er skrevet mellem 1321 og 1348.



## Adgangsregler

Adgangen er underlagt Naturbeskyttelseslovens bestemmelser. Arealerne er overvejende privatejede. Da hovedparten af stierne er etableret som ubefæstede stier, med henblik på at publikum får de bedst mulige oplevelser, er nedenstående gældende:

- På de offentlige arealer er du velkommen 24-timer i døgnet. Her må du færdes, hvor du har lyst, så længe du tager hensyn til naturen og andre mennesker.
- På de private stier er du velkommen fra kl. 6 til solnedgang. Her må ophold ikke finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.
- Du er velkommen til fods på stier og anlagte veje.
- Cykling må ske på befæstede stier og anlagte veje. Motorkøretøjer er ikke velkomne.
- Hunde skal føres i snor.
- Færdsel til hest er ikke tilladt på stierne og ellers kun efter ejerens anvisninger.
- Overnatning er mulig i shelterne i Sunds Kommuneplantage og ellers kun efter aftale med lodsejeren. Der må kun være åben ild på de anviste bålpladser.
- Færdsel og ophold bør ske med mindst mulig forstyrrende effekt til glæde for vildt og andre gæster.
- Fiskeri, sejlad og badning er tilladt på de anviste steder.

## Sådan finder du Sunds-området



## Yderligere information fåes hos:

Herning Kommune, Teknik og Miljø,  
Natur og Grønne Områder,  
Torvet, 7400 Herning.  
Tlf. 9628 2828 - teknik@herning.dk - www.herning.dk

## Landbrugslandet



I dag er området uden for byerne præget af landbrugslandet. Jorden i området består af groft sand med få næringsstoffer. Alligevel dyrkes alle danske afgrøder. Det skyldes landmandens evne til at styre gødning og vand ret præcist. Gødning udbringes som kunstgødning og i form af gylle fra husdyrproduktionen.



I sommerperioder med lidt nedbør vandes, og i perioder med megen nedbør ledes vandet væk i dræn. Markerne er præget af korn og kartofler. Kornet bliver anvendt som foder til svin. Kartofflerne anvendes til kartoffelmelsproduktion (stivelse).

Kartoffelplanten er oprindelig hjemmehørende og dyrket i Andesbjergene i Peru og Chile. Den blev ført til Europa efter Amerikas opdagelse og blev et af de vigtigste næringsmidler i Europa, hvor den fik stor betydning efter hungersnøden i 1770.

## Læhegnene - et kendetegn i det Midt- og Vestjyske landskab

Læhegnenes historie starter, da heideopdyrkningen for alvor tager fart i slutningen af 1800 tallet. De første læhegn der blev plantet bestod af hårdføre hvid- og sitkagræn.

I dag udskiftes de 1 rækkede granhegn med flerrækkede løvtræhegn. Hegnene opbygges med ammetræer, bestandstræer og buske. Til hegnene er der knyttet et rigt dyreliv. De tjener både som fødegrundlag, rede- og skjulesteder for dyrene, og så er de vigtige ledekorridorer, som kan lede dyrene imellem de større skov- og naturområder.

## 3 Sunds Kommuneplantage

Plantagens samlede areal er 50 ha. Heraf er 3 ha hede, 4 ha eng, resten er bevokset. I plantagen er der en shelterplads, og fra engarealerne er der adgang til fiskeri.

Sunds Sognekommune købte 46 ha hede af en lokal landmand, Anders Vestergaard, for 10.000 kr. i 1946. Inden tilplantningen var det meste lynghede, kun en lille del i den nordøstlige del af plantagen var opdyrket. Grunden til at kommunen kunne erhverve arealet skyldes vel i sidste ende, at Anders Vestergaard var blevet træet af at opdyrke hede. Det har sikkert også spillet ind, at han ved kommunens hjælp kunne få etableret læ mod den kraftige vestenvind. Plantagen blev tilplantet af Jens og Sørine Truelsen, umiddelbart efter overtagelsen, under ledelse af en af Hedeselskabets skovfogeder. Jens og Sørine Truelsen boede i Sunds, og bandt til dagligt koste. I år 2000 erhvervede kommunen de 4 ha engareal mod Sunds Nørreå.

## Træerne og skoven

Skovdriften har fra starten hovedsageligt været baseret på fyr, som er nøjsom og hårdfør. Nu er kun skovfyr tilbage. I 1980'erne og -90'erne blev der skovet meget fyr, og der blev plantet forskellige granarter i stedet. I den sydvestlige del af skoven væltede der i orkanen den 3. december 1999 ca. 20% af plantagen, hovedsageligt contortafyr. Det har vist sig at denne træart ikke er særlig stabil overfor kraftig vind, og derfor ikke er særlig egnet i Danmark.

## Bjergfyr:

Sædeles hårdfør. Anvendt som ammetræ. Den mest anvendte art til plantning på hedearealer i forbindelse med skovplantningerne i Vestjylland fra ca. 1870. Bjergfyren kunne etablere sig i de barske lyngdækkede arealer, og derved skabe læ for frost, udtørring og vind, og danne et bedre klima for de mere værdifulde granarter.

Fra midten af 1990'erne anvendtes flere arter, så skoven nu er under omlægning til en skov bestående af mere stabile træarter såsom eg, skovfyr, lærk, douglasgran, cypres, thuja, ahorn og bog.

## Bøg:

Bøgen er et skyggetræ, og særligt her på heden kan den kun vokse op under skærm af større træer. Dette ses i den nordøstlige ende af plantagen. Bøgen vil næppe udvikle sig til en østdansk bøgeskov, men vi forventer at bøgen kan stabilisere skoven, og særligt i foråret berige de besøgendes oplevelser med sine smukke blade.

Tilplantningen er nu spredt over 60 år og med de mange flere træarter, med hver sine egenskaber, forventer vi en mere stabil skov med et rigere biologisk liv. Driften vil fremover være baseret på naturnær drift i blandingsskov. Det betyder, at vi vil undgå de store flådehugster, og at vi vil basere driften på træernes evne til at så sig selv.

## Heden og plejen



Heden i den sydvestlige del af plantagen består hovedsageligt af hede-lyng. Der er også andre arter, der er typiske for hederne. Disse er bølget bunke, revling, cypresmos og rensdyrlav.

For at heden skal bestå, er man nødt til at pleje den. Det gøres her ved afslåning. Truelsen mod hederne er kvælstofmedfald fra luften. Dette forrykker balancen i plantesamfundet til ugunst for lyngen.

Afslåningen bevirker, at næringsstoffer fjernes. Hede-lyngen kan regenerere ved nye skud fra de tilbageværende grene, og samtidig kommer der lys til jordoverfladen. Nye planter kan herved etablere sig. På denne måde holdes lyngen ung og livskraftig.

Desuden plejes heden ved at fjerne opvækst af træer, hovedsageligt birk og fyr.



## Shelterpladsen i Sunds Kommuneplantage

Shelterpladsen i Sunds er den 2. af i alt 5 pladser på Herning Kommunes arealer. Besøgende får her mulighed for at overnatte i naturen. Det er et tilbud til alle.

På pladsen er der 4 sheltere, 1 toilet og et brændehus. Alt er opført som blokuse. Der er indlagt byvand, og der er indrettet bålplads. Nærmere regler for brugen er opslået på stedet og kan ses på kommunens hjemmeside.

## 4 Lunebakker

Lunebakker er et egekrat på ca. 2 ha. Arealet har tidligere været en del af et større hedeareal, hvoraf den største del nu er tilplantet med gran. Engen nord for egekrattet blev for afgræsset af kreaturer. Gamle ege i Vestjylland vidner om egekrat og gamle tiders driftsformer. Udover at høste træ brugtes egeskoven også som græsningsareal for kreaturer, heste, geder og får. Skoven blev drevet som stævningsskov, hvor man inden for en 10 - 15 års periode fældede træerne 30-40 cm over jorden. Denne drift blev drevet i rotation, hvor man tog mindre arealer ad gangen og på den måde kunne få brænde og gærdsels materiale (til hegn). Der bliver gennem græsning og stævningsskovdrift skabt specielle betingelser for bundvegetationen, og der findes ofte urter, der netop er tilknyttet en sådan lysåben skov.

## Engen ved Sunds Nørreå

De fleste enge i Danmark er i tidens løb blevet brugt til græsning og/eller høslæt. Før i tiden spillede høslæt til vinterfoder til kvæget en vigtig rolle. Når høet var kørt hjem, fik kvæget lov til at eftergræsse engen, men der kunne også foretages et efterslæt i sensommeren eller først på efteråret. Hvis denne driftsform har været praktiseret i mange år, findes der ofte en rig flora. For at bønderne kunne få det størst mulige udbytte af engen, byggede man engvandsanlæg, der sørgede for, at engen blev oversvømmet om sommeren. Oversvømmelsen af engen tilførte desuden engen næring, og det betød bedre foder.

Her på engen kan 2 gravede kanaler af systemet fra overrislingsanlægget stadig ses. Kanalerne leder vand ind på engen, som ligger nedenfor en opstemning af hovedvandløbet. En form for lodsejerlav har styret tidspunktet for opstemningen og fordelingen af åvandet.

I dag bruges kunstvandning ved hjælp af overrisling ikke. På grund af det faldende kreaturhold og »effektiviseringen« af landbruget har udnyttelsen af engene ændret sig, så mange enge i dag anvendes til dyrkning af afgrøder eller er udlagt som brakmarker. Hvis udnyttelsen som vedvarende græsareal ophører, eller der tilføres større gødningsmængder, betyder det en ændring i konkurrenceforholdet i engsamfundet, arealerne vil en stor del af den oprindelige blomsterflora og blive mere græsprægede. Hvis udnyttelsen ophører, vil arealerne springe i kraft/skov. Tilgroning kan på under 10 år totalt forandre et artsrigt engsamfund til noget andet og vil udvikle sig til skov. Herved mistes gode udsigtsmuligheder og den til engene tilknyttede flora og fauna forsvinder. Derfor udføres naturpleje.

## Sunds Nørreå

Åen har en god vandkvalitet, der kan findes vandinsekter, der indikerer det. Der er registreret 4 døgnfluearter, der er sjældne og anført som »sårbare«. Specielt er *Baëtis calcaratus* meget sjælden, og den danske bestand er, så vidt vides, den eneste i Vesteuropa. I begyndelsen af 1990'erne blev *Baëtis libenauae* fundet i åen som ny døgnflueart i Danmark. Desuden findes der bl.a. slørvinger, vandnymfer og værlfluer.

## Guldmed

Almindelig forekommende, ses fra midten af juni. Fanger insekter i luften, som den griber med benene. Larver lever i vand.



## Odder

Odderen er tilpasset et liv i vand, hvor den lever af fisk. Den foretrækker uforstyrrede vådområder med buske og høj vegetation som skjul. Da odderen både er sky og især er aktiv i mørke, ses den sjældent. Odderen har ikke noget udpræget familieliv og kun i parringsperioden følges hannen og hunnen ad. Hunodderen bliver kønsmoden i en alder af 2 år. De fleste fødsler sker om foråret, hvor hun føder 2-3 unger i en hule. Odderen findes i området og er blevet set ved Sunds Sø og områdets ær.

## Fiskeri

Der er registreret 11 fiskearter i Sunds Nørreå, bl.a. ørred, gedde, skalle, aborre og ål og 13 fiskearter i Sunds Sø, hvor gedde, skalle, ål og aborre er de mest almindelige. Desuden findes: bæklampret, helt, strømskalle, suder, grunding, hork, sørred, regnbueørred samt karpe.

## Ørred

Tidligere skelnede man mellem en række arter, i dag opfattes eksempelvis havørred, sørred og bækorred som underarter af samme art. Bækorred lever i åen hele året og føden består først af vandinsekter senere af smådyr og fisk.

## Gedde

Er en rovfisk der lever i fersk- og brakvand. Den kan blive op til 30 år gammel og opnå en længde på 1 meter. Gedden jager alt op i nærheden af egen størrelse, først smådyr senere store fisk og svømmefugles unger og ællinger. Den gyder på lavt vand i april-maj.

## Skalle

Skallen er en ferskvandsfisk, der lever af levende og døde plantedele, alger og større planktondyr. Skallen færdes ofte i stimer og opnår en størrelse på ca. 25 cm. Den gyder på lavt vand i april-maj.

## Aborre

Ferskvandsfisk, som bl.a. lever af larver, fiskeyngel og som større også tager skaller, hork o.lign. Størrelse: 10 - 30 cm. Vægt: 100 - 400 g. Kan blive 10 - 15 år. Hanter kønsmodne som 2 - 3-årige, hunner som 3 - 6-årige. Gyder i april på lavt vand imellem rødder og vegetation, eller på stenbund.

## Ål

Er en altædende rovfisk der jager om natten. Den vandrer over flere tusinde kilometer. Glasål, gulål og blankål er begreber, der er knyttet til dens farve og udvikling. Om ålens yngleforshold ved man kun lidt, men det menes, at den gyder i Sargassohavet mellem Nord- og Sydamerika, og at glassålen ca. 3 år senere findes ved de europæiske kyster. Herfra trækker ålen, som nu kaldes gulål, op i danske åer og søer i marts-april, hvor den lever 15 - 10 år. Når den er kønsmoden (blankål), trækker den hele vejen tilbage til Sargassohavet, måske uden at indtage føde.

## Helt

Helten er en laksefisk, der lever af insekt-larver og små krebsdyr. Helten er mest udbredt i vest- og sønderjyske vandløb og fjorde. Den gyder fortrinsvis i vandløb fra september til december. Det er usikkert, om helten i Sunds Sø stammer fra udsatte fisk, men den har været i søen i mindst 50 år. Efter etablering af fiskepassage ved Holstebro samt fjernelse af flere opstemninger i åløbet, har helten fået muligheder for at brede sig i Storå-systemet.

## 5 Troldeskoven - en borgerskov

Troldeskoven blev rejst den 26. og 27. oktober 1990 i et samarbejde mellem Sunds Ungdomsskole, institutioner, skoler, foreninger samt Herning Kommunes Parkafdeling. Initiativet til at plante skoven kom fra lokal side, dels for at skabe læ, dels for at give beboerne i den vestlige del af Sunds gode opholdsarealer. Formålet var endvidere, at området skulle fungere som undervisningsskov, bl.a. om miljø og sundhed og som fritidsområde med mulighed for motion og leg.

Skoven blev rejst ved hjælp af støtte fra fonde, foreninger og gennem adoption, hvor borgerne i Sunds kunne adoptere 10 træer for 10 kr. Der var ca. 1200 Sundsborgere som hjalp med til at etablere Troldeskoven.

I Troldeskoven er der brugt mange forskellige træarter bl.a. eg, bøg, ask, el, lind, birk, lærk, douglas- og omorikagræn. De forskellige træarter skal ses som inspiration til undervisningen, men er samtidig en del af Herning Kommunes generelle skovpolitik, hvor der søges skabt skove med størst mulig variation til gavn for vildt samt til glæde for besøgende, og hvor der også tages hensyn til de langsigtede driftsformål. I foråret 2002 er der opført et overdækket grillsted, og der er opsat borde og bænke spredt over området. Her har lokale folk ligeledes været en stor drivkraft, dels økonomisk ved sponsorering og dels i særdeleshed i forbindelse med arbejds gennemførelse.



Brug af grill skal ske med stor varsomhed, og der må på grund af brandfare ikke laves store bål. Besøgende skal selv medbringe kul/brænde. Læsejl til grillpladsen kan lånes ved Sunds Ungdomsskole.

Engen syd for Troldeskoven afgræsses med kreaturer. De indhegnede arealer på begge sider af Kolbæk er offentligt tilgængelige.



# Naturen ved Sunds Sø

